

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ROZWOJU PODLASIA

Marzanna PONIATOWICZ*

1. Wstęp

Finansowanie rozwoju regionalnego należy aktualnie do kluczowych zagadnień związanych z polityką regionalną. Przedmiotem jej jest oddziaływanie władz publicznych na rozwój regionów, które dokonuje się w dwóch płaszczyznach: intraregionalnej (samorządowej) oraz interregionalnej (rządowej). W polityce strukturalnej Unii Europejskiej w sposób priorytetowy traktuje się regiony zacofane i opóźnione w rozwoju. Niewątpliwie można do nich zaliczyć województwo podlaskie.

Celem niniejszego referatu jest identyfikacja podstawowych instrumentów finansowych tworzących system finansowania rozwoju regionalnego Podlasia, do których możemy zaliczyć między innymi: budżet samorządu województwa, budżet państwa, fundusze celowe, środki finansowe inwestorów prywatnych (krajowych i zagranicznych) oraz środki pomocowe Unii Europejskiej.

2. Podlasie jako region peryferyjny i opóźniony w rozwoju

Województwo podlaskie, obok województw: warmińsko-mazurskiego, lubelskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego stanowi fragment tzw. Ściany Wschodniej. Jest to obszar, na którym występują historycznie uwarunkowane zapóźnienia strukturalne gospodarki, niższa dynamika rozwojowa i poziom uzyskiwanych dochodów, słabo rozwinięta infrastruktura, wysokie bezrobocie i gorsze od przeciętnych krajowych warunki życia ludności.

Województwo to posiada [2, s. 12-20]:

- najniższą w kraju gęstość zaludnienia – 61 osób na km² (średnia krajowa – 124 osoby);
- jeden z wyższych w kraju wskaźnik zatrudnienia w rolnictwie – ok. 45% wszystkich pracujących (dla porównania wskaźnik ten w województwie śląskim wynosi zaledwie 11%);
- najniższy w kraju, obok województwa lubelskiego, udział sektora przemysłu w wartości dodanej brutto (najwyższym udziałem charakteryzują się województwa śląskie i łódzkie); w 1999 r. wartość produkcji sprzedanej krajowego przemysłu w województwach: mazowieckim, śląskim i wielkopolskim stanowiła 48,1% ogólnej produkcji przemysłowej kraju, a dla porównania

* dr Marzanna Poniaticz, Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Ekonomiczny

grupa pięciu najsłabiej uprzemysłowionych województw (wraz z Podlasiem) osiągnęła udział zaledwie 11,4%;

- jeden z niższych w kraju wskaźnik PKB na 1 mieszkańca w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej, wynoszący 25% tej średniej (niższy wskaźnik ma tylko województwo świętokrzyskie – 24%, a średnia krajowa wynosi 37%)¹.

Podlasie jest postrzegane przez inwestorów jako obszar o bardzo niskiej atrakcyjności inwestycyjnej. Zlokalizowano tu dotychczas najmniejszą liczbę inwestycji zagranicznych w Polsce – około 30, podczas gdy dla porównania w województwie mazowieckim – blisko 500. Według Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową województwo podlaskie, obok podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego, lubelskiego i świętokrzyskiego należy do regionów typu D, czyli do regionów o najniższej w kraju atrakcyjności inwestycyjnej (do regionów typu A zaliczono województwa mazowieckie i śląskie).

Analizowany region jest obszarem, na którym występuje największa luka infrastrukturalna w kraju. Dotyczy to zwłaszcza infrastruktury drogowej i kolejowej.

Możliwości finansowe województwa podlaskiego pozostają w bezpośredniej relacji z jego poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego. Łączne dochody jednostek samorządu terytorialnego zlokalizowanych na obszarze województwa wyniosły w 1999 r. około 1,8 mln zł i były to nie tylko najniższe dochody spośród 16 województw w Polsce, ale jednocześnie najniższe dochody pięciu województw tzw. Ściany Wschodniej.

Podsumowując należy stwierdzić, że województwo podlaskie jest wręcz modelem przykładem obszaru z ukształtowanym historycznie syndromem peryferyjności i marginalizacji, będącym efektem blisko 50-letniego peryferyjnego położenia przy hermetycznej granicy wschodniej. Obszar ten, którego granica, już w niedalekiej przyszłości, będzie stanowiła granicę Unii Europejskiej, powinien stać się wyzwaniem dla polskiej polityki regionalnej, której strategicznym celem, zgodnie z Narodową Strategią Rozwoju Regionalnego, jest: „tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską” [2, s. 36].

¹ W Unii Europejskiej do regionów zacofanych, objętych pomocą finansową z funduszy strukturalnych zalicza się takie obszary, dla których PKB *per capita* nie przekracza 75% średniej unijnej. Według danych EUROSTATU, najwyższy tego typu wskaźnik występuje w województwie mazowieckim i wynosi on 49% średniej unijnej. Projekcja wzrostu PKB w Polsce, bez uwzględnienia interwencji strukturalnej, zawarta w projekcie Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2001-2006, wskazuje, że najbiedniejsze województwa w kraju (w tym również Podlasie), poziom 40% średniej unijnej mogłyby osiągnąć około roku 2012 (przy założeniu rozwoju w tempie średniej krajowej).

3. Budżety samorządów wojewódzkich jako źródło finansowania zadań regionalnych

Problematyka dochodów budżetowych województw została uregulowana w *ustawie z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2001*. Zgodnie z nią **dochodami obligatoryjnymi województw** są [8]:

- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, w wysokości:
 - 1,5% wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych, zamieszkałych na terenie województwa,
 - 0,5% wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, posiadających siedzibę na terenie województwa,
- subwencja ogólna,
- dochody uzyskiwane przez jednostki budżetowe województwa oraz wpłaty od zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych województwa,
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej wykonywane przez województwo na podstawie odrębnych przepisów,
- dotacje celowe z budżetu państwa na finansowanie zadań własnych województwa,
- odsetki od środków finansowych województwa gromadzonych na rachunkach bankowych,
- dochody z majątku województwa.

Natomiast **dochodami fakultatywnymi województw** mogą być:

- dotacje celowe na dofinansowanie zadań własnych województwa,
- dotacje celowe na zadania realizowane przez województwo na podstawie porozumień z organami administracji rządowej lub z innymi jednostkami samorządu terytorialnego,
- dotacje celowe dla państwowych uczelni zawodowych utworzonych na wniosek sejmiku województwa,
- dotacje z funduszy celowych,
- spadki, zapisy i darowizny,
- odsetki od pożyczek udzielanych przez województwo,
- odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody województwa,
- odsetki i dywidendy od kapitału wniesionego do spółek,
- dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych odrębnymi przepisami,
- inne dochody należne województwu na podstawie odrębnych przepisów.

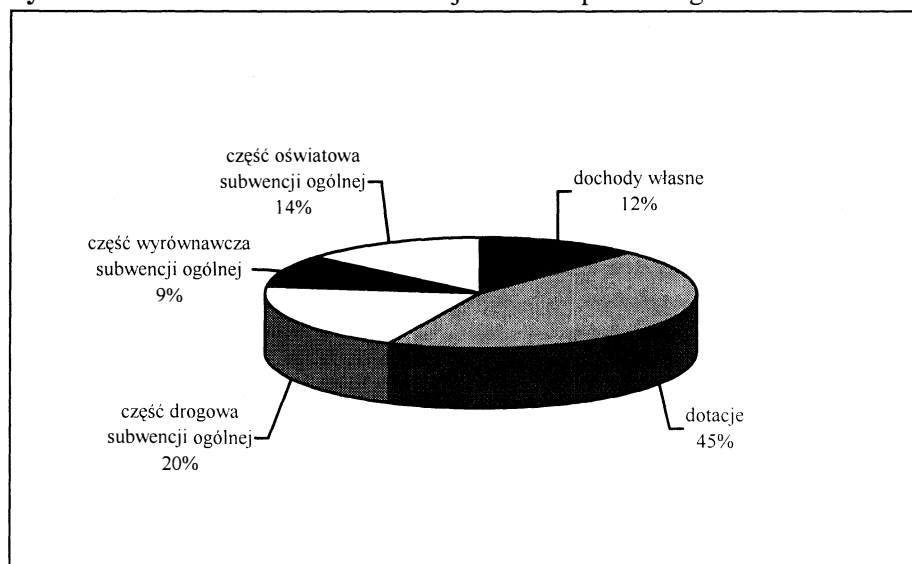
Ze Sprawozdania rocznego z wykonania budżetu województwa podlaskiego za 2000 rok wynika, że w 2000 r. łączne dochody województwa wyniosły 118.904.436 zł, natomiast wydatki 118.693.443 zł. Budżet zamknął się nadwyżką w wysokości 210.993 zł [6, s. 1- 6].

Wysokość poszczególnych kategorii dochodów budżetowych przedstawiała się następująco:

- dochody własne 14.153.346 zł,
 - w tym:
 - udział w podatku dochodowym od osób prawnych 1.498.860 zł,
 - udział w podatku dochodowym od osób fizycznych 10.138.987 zł,
 - dochody z majątku województwa 68.199 zł,
 - pozostałe dochody własne 2.447.300 zł,
- dotacje celowe 52.965.538 zł,
- subwencja ogólna 51.785.552 zł,
 - w tym :
 - część oświatowa subwencji ogólnej 16.920.413 zł,
 - część wyrównawcza subwencji ogólnej 11.128.326 zł,
 - część drogowa subwencji ogólnej 23.736.813 zł.

Dane dotyczące struktury budżetu województwa podlaskiego w 2000 r. przedstawia rysunek 1.

Rys. 1. Struktura dochodów budżetu województwa podlaskiego w 2000 r.

Źródło: [6, s. 52]

Opisując źródła finansowania rozwoju regionalnego nie sposób pominąć tzw. **dochodów zwrotnych województwa**, a więc pożyczek, kredytów i dochodów

z tytułu emisji obligacji. Problematyka ta jest uregulowana w *ustawie z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych* [9]. Zgodnie z nią województwa mogą zaciągać kredyty i pożyczki oraz emitować papiery wartościowe na pokrycie występującego w ciągu roku niedoboru budżetu oraz finansowanie wydatków nie znajdujących pokrycia w planowanych dochodach budżetowych.

Od 1 stycznia 1999 r. województwa samorządowe mogą emitować papiery wartościowe, jakimi są obligacje komunalne². Charakterystyczny jest także fakt, że z przeprowadzonych w całej Polsce do końca 2000 r. ponad 80 gminnych emisji obligacji komunalnych, na obszarze Podlasia, w jedynym województwie w kraju, nie miała miejsca żadna emisja. Dla porównania w Wielkopolsce przeprowadzono ich 15.

Zastanawia fakt, dlaczego samorząd Podlasia nie wykorzystuje zwrotnych źródeł finansowania. Należy przypuszczać, że sytuacja ta będzie musiała ulec radykalnej zmianie w przypadku korzystania naszego regionu z funduszy pomocowych UE i konieczności przestrzegania zasady współfinansowania (tzw. montażu finansowego). Wynika to z tego, że środki własne, jakimi dysponuje samorząd, są niewystarczające z punktu widzenia wymaganych przez UE co najmniej 25% wkładów własnych.

4. Bezpośrednie finansowanie Podlasia z budżetu państwa

Problematykę wsparcia finansowego rozwoju regionalnego przez państwo reguluje *ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego* [10]. Zgodnie z nią ustawa budżetowa zawiera corocznie limit wydatków na sfinansowanie zadań regionalnych objętych tzw. programem wsparcia, uchwalonym w roku poprzedzającym rok budżetowy. Dokumentem określającym uwarunkowania, cele i kierunki wspierania rozwoju regionalnego przez państwo jest cytowana wcześniej *Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2001-2006*. Strategia ta konkretyzowana jest przez bardziej szczegółowy dokument, określany mianem programu wsparcia.

Dnia 28 grudnia 2000 r. Rada Ministrów przyjęła *Program wsparcia na lata 2001-2002* [4]. Przewidziana w nim kwota wsparcia finansowego przypadająca na wszystkie województwa wynosi łącznie 5.647,3 mln zł (w tym w 2000 r. – 2.496,1 mln zł, w 2001 r. – 3.151, 2 mln zł). Procentowy udział poszczególnych województw w podziale środków z budżetu państwa na wsparcie finansowe programów wojewódzkich przedstawiono w tabeli 1.

² Pierwszym i dotychczas jedynym województwem w Polsce, które zamierza skorzystać z tej możliwości, jest woj. wielkopolskie, które planuje emisję o wartości 54 mln zł. Jej celem jest pozyskanie środków na remont i budowę dróg.

Tab. 1. Udział województwa podlaskiego na tle innych województw w podziale środków z budżetu państwa przeznaczonych na działania wynikające z programów wojewódzkich w latach 2001-2002

Lp.	Województwo	Udział w procentach
1.	dolnośląskie	7,44
2.	kujawsko-pomorskie	5,97
3.	lubelskie	7,30
4.	lubuskie	2,57
5.	łódzkie	5,74
6.	małopolskie	6,67
7.	mazowieckie	11,42
8.	opolskie	2,62
9.	podkarpackie	7,06
10.	podlaskie	3,99
11.	pomorskie	6,12
12.	śląskie	10,08
13.	świętokrzyskie	4,68
14.	warmińsko-mazurskie	6,50
15.	wielkopolskie	7,08
16.	zachodniopomorskie	4,76
POLSKA		100

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie przyjęcia Programu wsparcia na lata 2001-2002, Dz.U. Nr 122, poz. 1326

Ustalenie wysokości dofinansowywania zadań regionalnych w poszczególnych województwach następuje w dokumencie zwanym **kontraktem wojewódzkim**. Jest to umowa zawarta pomiędzy Radą Ministrów a samorządem województwa określająca zakres, tryb i warunki realizacji:

- zadań wynikających z programów wojewódzkich, które otrzymały wsparcie rządu,
- zadań należących do spraw nadzorowanych przez właściwych ministrów, które wspierane są przez samorząd województwa.

Zgodnie z *ustawą o zasadach wspierania rozwoju regionalnego*, wsparcie finansowe realizacji programu wojewódzkiego ze środków budżetu państwa może dotyczyć wyłącznie:

- tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw, innowacji gospodarczych i transferu technologii,
- restrukturyzacji wybranych dziedzin usług publicznych oraz gospodarki regionalnej i lokalnej,
- tworzenia nowych miejsc pracy,
- inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej i transportowej,
- przedsięwzięć z zakresu kultury regionalnej i lokalnej,

- inwestycji poprawiających stan środowiska naturalnego,
- innych zadań związanych ze wspieraniem rozwoju regionalnego.

Po podpisaniu kontraktu przez Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa (stronę rządową) i marszałka województwa (stronę samorządową) następuje jego zatwierdzenie przez Radę Ministrów oraz sejmik województwa. Następnym etapem jest przekazanie pieniędzy samorządom wojewódzkim przez wojewodę.

Aktualnie w województwie podlaskim trwają rokowania dotyczące warunków podpisania kontraktu. W przypadku tego regionu, z 600 zadań, dla których ubiegano się o dofinansowanie, wybrano 34, a przewidywana na te cele kwota środków finansowych pochodzących z budżetu państwa ma wynieść około 224 mln zł³.

5. Finansowanie rozwoju Podlasia z funduszy celowych

Finansowanie przedsięwzięć rozwojowych w regionach często ma charakter **finansowania bezpośredniego z funduszy celowych**, których działalność jest zbieżna z celami polityki rozwoju regionalnego.

Do funduszy tego typu można zaliczyć **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**. W 2000 r. jego wpływy z tytułu opłat i kar wyniosły 18.167.968 zł i kształtowały się następująco [7, s. 33]:

- woda – 4.209.072 zł,
- ścieki – 1.887.197 zł,
- powietrze – 10.485.046 zł,
- odpady – 1.018.278 zł,
- hałas – 72.406 zł.

Innym funduszem jest **Terenowy Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych**, którego wpływy w 2000 r. wyniosły 2.704.135 zł. Składały się na nie między innymi [6, s. 49-50]:

- wpływy z opłat za wyłączenie gruntów z produkcji rolnej w kwocie 1.645.229 zł,
- dotacje z Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych w kwocie 900.000 zł.

Kolejnym funduszem istotnym z punktu widzenia realizacji zadań regionalnych jest wojewódzki **Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym**. Jego dochody wyniosły w 2000 r. 1.083.119 zł i składały się na nie [6, s. 51]:

³ Kwota ta nie obejmuje środków na wykonanie zadań należących do spraw nadzorowanych przez właściwych ministrów.

- dotacja w wysokości 200.000 zł przyznana na wniosek Marszałka Województwa Podlaskiego przez Głównego Geodetę Kraju na wyposażenie Ośrodka Dokumentacji Geodezyjno-Kartograficznej,
- 10% z funduszy powiatowych w kwocie 746.129 zł,
- przychody własne w kwocie 118.990 zł (odsetki bankowe i wpływy ze sprzedaży map oraz ich kopii).

6. Pomoc zagraniczna jako instrument finansowania rozwoju regionalnego

Ważnym instrumentem rozwoju regionalnego są **środki pomocowe z zagranicy**. Zgodnie ze stosowaną w Unii tzw. zasadą dodatkowości, powinny one stanowić uzupełnienie w stosunku do wydatków publicznych (krajowych, regionalnych czy lokalnych) w danym regionie.

Szczególne znaczenie dla polskich regionów w najbliższym czasie powinny mieć trzy przedakcesyjne, unijne programy finansowania: PHARE 2000 i 2001, SAPARD i ISPA.

Program Spójności Społecznej i Gospodarczej PHARE 2000 i 2001 jest kontynuacją programu PHARE (*Poland and Hungary: Action for Restructuring of Economies*), który rozpoczął działalność w Polsce od 1990 r. W 2000 r. środki w rekordowej wysokości około 484 mln euro zostały przeznaczone na rozwój województw [3, s. 6-7]:

- warmińsko-mazurskiego – 20,33 mln euro,
- lubelskiego – 25,42 mln euro,
- podkarpackiego – 24,50 mln euro,
- **podlaskiego – 19,60 mln euro,**
- śląskiego – 37,15 mln euro.

PHARE 2001 jest realizowany na podobnych zasadach, jakie obowiązywały przy programowaniu w roku 2000. Łączna alokacja środków wyniesie około 150 mln euro, w tym 30 mln euro na program wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw, który będzie realizowany we wszystkich 16 polskich województwach. W 2001 r. programem tym zostaną objęte, oprócz wcześniej wymienionych pięciu województw, także województwa: świętokrzyskie, łódzkie i kujawsko-pomorskie.

PHARE finansuje do 75% kosztów projektów, których beneficjentem jest jednostka sektora publicznego. W przypadku projektów, których beneficjentem jest sektor prywatny, instytucja zgłaszająca musi pokryć co najmniej 75% kosztów, a 25% kosztów jest wówczas pokrywanych ze środków publicznych, przy czym udział PHARE wynosi do 75% wartości środków publicznych. W ramach programu PHARE 2001 priorytetowo będą traktowane duże projekty, o wartości współfinansowania większej lub równej 2 mln euro, mające pozytywne oddziaływanie na poprawę konkurencyjności regionu.

Tab. 2. Projekty finansowane w ramach programów PHARE 2000 i 2001 w województwie podlaskim

Lp.	Nazwa projektu	Beneficjenci	Wielkość i sposób finansowania		
			Współfinansowanie PHARE (w euro)	Współfinansowanie krajowe (w euro)	Razem (w euro)
PHARE 2000					
1.	Modernizacja drogi krajowej nr 61 (odcinek Grajewo-Rajgród)	Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych w Białymstoku	3.800.000	2.100.000	5.900.000
2.	Budowa tunelu w Białymstoku	Zarząd Miasta Białystok	4.320.000	4.480.000	8.800.000
3.	Lokalne inwestycje infrastrukturalne w wybranych miastach województwa	Gminy, powiaty, lokalne społeczności województwa	2.900.000	967.000	3.867.000
4.	Poprawa stanu technicznego i opracowania marketingowe Kanału Augustowskiego	Urząd Miasta Augustów, Gmina Płaska	3.000.000	2.000.000	5.000.000
5.	Podlaski Program Doskonalenia Kadr	Pracodawcy i pracownicy MŚP	2.580.000	860.000 dodatkowo sektor prywatny – 250.000	3.690.000
6.	Stymulacja efektywnego rozwoju województwa podlaskiego-fundusz dotacji dla małych i średnich przedsiębiorstw	MŚP na terenie województwa podlaskiego	3.000.000	13.000.000	16.000.000
PHARE 2001					
1.	Modernizacja drogi krajowej nr 61 (odcinek Szczuczyn-Grajewo)	Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych w Białymstoku	3.100.000	5.100.000	8.200.000
2.	Budowa układu drogowego w rejonie tunelu w Białymstoku	Zarząd Miasta Białystok	2.700.000	900.000	3.600.000
3.	System wodno-kanalizacyjny Łomży i przyległych gmin	Zarząd Miasta Łomża, Zarząd Gminy Łomża, Zarząd Gminy Piątnica	2.000.000	2.050.000	4.050.000
4.	Podlaski Program Doskonalenia Kadr 2001	Pracownicy MŚP, bezrobotni, szkoły zawodowe, samorządy lokalne	2.000.000	750.000 (w tym: budżet państwa – 650.000, sektor prywatny – 100.000)	2.750.000

Źródło: [12]

Wysokość planowanych środków przeznaczonych z PHARE 2001 na poszczególne województwa przedstawia się następująco [11]:

- kujawsko-pomorskie – 20,8 mln euro,
- lubelskie – 14,4 mln euro,
- łódzkie – 23,2 mln euro,
- podkarpackie – 14,1 mln euro,
- **podlaskie – 9,8 mln euro,**

- śląskie – 20,8 mln euro,
- świętokrzyskie – 17,6 mln euro,
- warmińsko-mazurskie – 12,3 mln euro.

Podstawowe cele, na które mają być przeznaczone środki otrzymane przez województwo podlaskie w ramach programów PHARE 2000 i 2001 przedstawiono w tabeli 2.

Kolejnym instrumentem przedakcesyjnym to **ISPA (*Structural Instrument for Pre-Accession*)**. Jest to program, którego celem jest finansowanie rozwoju infrastruktury technicznej oraz ochrony środowiska w krajach ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej. Pomoc z ISPA może przyjąć jedną z następujących form: bezpośrednia pomoc bezzwrotna, pomoc zwrotna, dofinansowanie spłat odsetek kredytu, fundusz gwarancyjny, udział kapitałowy oraz inna forma pomocy finansowej.

Przewidywana, roczna wielkość środków otrzymywanych przez Polskę z tego programu wynosi około 348 mln euro [12, s. 13]. Do chwili obecnej nie opracowano propozycji podziału regionalnego tych środków.

SAPARD (*Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*) jest instrumentem przedakcesyjnej pomocy finansowej, skierowanej na współfinansowanie wybranych działań służących rozwojowi rolnictwa i obszarów wiejskich w krajach starających się o członkostwo w Unii Europejskiej. Przewidywane, roczne środki przypadające z tego funduszu na Polskę kształtują się na poziomie około 170 mln euro. Szacuje się, że z pomocy SAPARD skorzysta około 8-9 tys. polskich gospodarstw rolnych [5].

Na obszarze województwa podlaskiego do chwili obecnej złożono jeden wniosek o dofinansowanie z funduszu SAPARD projektu związanego z poprawą jakości wody, dotyczącego kilku gmin z powiatu suwalskiego. Przewidywana wysokość dofinansowania wynosi około 5 mln euro.

W momencie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej kluczowym instrumentem finansowania rozwoju regionalnego Podlasia staną się środki pochodzące z unijnych **Funduszy Strukturalnych**, stanowiących główne źródło finansowania polityki strukturalnej z budżetu wspólnotowego. W UE funkcjonują cztery takie fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF), Europejski Fundusz Socjalny (ESF), Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Orientacji (EAGGF), Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (FIFG) [1, s. 66-67]. Innym instrumentem, który nie zalicza się do Funduszy Strukturalnych jest Fundusz Spójności (Kohezji). Obejmuje on całe państwa, a nie regiony, w których PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest niższy od 90% średniej unijnej. Z funduszu tego finansowane są tylko wielkie projekty inwestycyjne (ponad 5 mln euro), których celem jest zwiększenie spójności gospodarczej państw peryferyjnych Unii (Portugali, Grecji, Hiszpanii i Irlandii) z jej pozostałymi obszarami.

7. Wnioski

Analiza dokonana w niniejszym opracowaniu pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

1. Województwo podlaskie dysponuje ograniczonymi dochodami własnymi, które decydują o samodzielności finansowej regionu i możliwościach prowadzenia efektywnej polityki intraregionalnej. Jego dochody należą do najniższych w kraju i pozostają w bezpośredniej relacji do niskiego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego analizowanego obszaru.

2. Samorządy Podlasia w prowadzonej przez siebie gospodarce regionalnej i lokalnej powinny w większym zakresie wykorzystywać zwrotne źródła finansowania. Ponieważ długoterminowe inwestycje infrastrukturalne nie mogą być finansowane ze środków bieżących samorządu, w związku z powyższym dług komunalny należy potraktować jako podstawowe narzędzie inwestora samorządowego.

3. Nową kategorią polityki regionalnej, istotną z punktu widzenia finansowania zadań regionalnych są kontrakty wojewódzkie, dotyczące wsparcia przez rząd zadań wynikających z programów wojewódzkich. Biorąc pod uwagę fakt, że aktualnie trwają dopiero negocjacje w tym zakresie, na razie trudno jest oceniać finansowe efekty funkcjonowania tego instrumentu.

4. Województwo podlaskie jako region zacofany i peryferyjny może liczyć na znaczny napływ środków finansowych z Unii Europejskiej (PHARE, SAPARD, ISPA). Pojawia się problem skutecznej ich absorpcji, zwłaszcza w kontekście ograniczonych dochodów własnych regionu i obowiązującej w UE zasady współfinansowania przedsięwzięć objętych programami pomocowymi.

Literatura

1. Latoszek E., *Finansowanie rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej i skutki włączenia Polski do polityki regionalnej*, „Sprawy Międzynarodowe” 1999, nr 4.
2. *Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2001-2006*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Budownictwa, Uchwała Rady Ministrów nr 105 z 28 października 2000 r.
3. *Okresowa informacja nt. Programów PHARE, ISPA, SAPARD*, Departament Koordynacji i Monitorowania Pomocy Zagranicznej, Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa, styczeń 2001.
4. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2000 r. w sprawie przyjęcia Programu wsparcia na lata 2001-2002*, Dz.U. Nr 122, poz. 1326.
5. Skórnicki H., *Fundusze przedakcesyjne SAPARD*, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA), Warszawa 2000.
6. *Sprawozdanie roczne z wykonania budżetu województwa podlaskiego za 2000 rok*, Zarząd Województwa Podlaskiego, Białystok, marzec 2001 r.

7. *Sprawozdanie z działalności Zarządu Województwa Podlaskiego za rok 2000*, Białystok 2001.
8. *Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2001*, Dz.U. Nr 150, poz. 983 z późn. zm.
9. *Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych*, Dz.U. Nr 155, poz. 1014.
10. *Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego*, Dz.U. Nr 48, poz. 550.
11. *Wytyczne dla Programu PHARE 2001 – spójność społeczna i gospodarcza*, Minister Rozwoju Regionalnego i Budownictwa, Warszawa 2001, maszynopis powielony.
12. *Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XXXII/243/01 z dnia 22 stycznia 2001r. Sejmiku Województwa Podlaskiego w sprawie uchwalenia Programu Wojewódzkiego na lata 2001-2002*.